

SIVILOMBUDET

Justis- og beredskapsdepartementet
Postboks 8005 Dep.
0030 OSLO

Vår referanse
2022/2021

Deres referanse

Vår saksbehandler
Katja Boye

Dato
12.08.2022

Høringsuttalelse – Dokumentoffentlighet i straffesaker

Vi viser til Justis- og beredskapsdepartementets høringsbrev «Dokumentoffentlighet i straffesaker» med høringsfrist 22. august 2022.

Som det fremgår av punkt 16.5.1 i høringsnotatet, omfatter ikke ombudets arbeidsområde domstolenes virksomhet, jf. sivilombudsloven § 4 andre ledd bokstav d. Siden avslag på innsyn i straffesaksdokumenter ofte kan påklages til retten, behandler ombudet normalt ikke saker om innsyn i straffesaksdokumenter. Ombudet har merket seg at det i utredningen foreslås en rett til å bringe avgjørelser om avslag på innsyn inn for domstolene. Ombudet har ingen merknader til dette. Ombudet har imidlertid tidligere undersøkt påtalemyndighetens behandling av saker om innsyn av eget tiltak, jf. sivilombudsloven § 15, samt behandlet noen klager over saksbehandlingen. Det er på bakgrunn av disse erfaringene ombudet har funnet grunn til å komme med merknader til deler av høringsforslaget.

Innledningsvis vil ombudet bemerke at det er positivt at det nå foreslås et eget kapittel i straffeprosessloven om innsyn. Dette vil etter ombudets oppfatning bidra til å samle et til dels uoversiktlig rettskildebilde.

Ombudet er også positiv til at det foreslås å lovfeste et krav om at begjæringer om innsyn skal besvares *uten ugrunnet opphold* i ny § 29 h sjuende ledd. Ombudet har flere ganger vist til betydningen av at innsynsbegjæringer behandles raskt ut fra at saken i motsatt fall lett kan miste både sin aktualitet og betydning, se eksempelvis ombudets uttalelse 18. mai 2022 (SOM-2022-2071). Selv om behandlingen av innsynskrav i straffesaksdokumenter ikke er underlagt offentliglovas regler, har ombudet tidligere uttalt at alminnelige regler om saksbehandlingstid i forvaltningen og hensynene bak reglene om saksbehandlingstid i offentliglova tilsier at begjæringer om innsyn i straffesaksdokumenter skal avgjøres raskt, se ombudets uttalelser 4. mars 2018 (SOM-2017-4037) og 27. mai 2021 (SOM-2020-4920).

Forslaget stiller videre tydelige krav til at det foretas vurderinger av merinnsyn, jf. forslag til ny § 29 e. I vurderingen av om det skal gis merinnsyn skal det legges vekt på formålet med innsyn, om informasjonen det søkes innsyn i har allmenn interesse, søkerens rolle og om informasjonen er tilgjengelig. I merknadene til bestemmelsen er det presisert at «[v]ilkåret

'formålet med innsyn' er et krav om og til begrunnelse for begjæringen om merinnsyn. Merinnsyn skal altså ikke gis uten at den som ber om innsyn gir en nærmere begrunnelse for formålet med innsyn». I høringsnotatet vises det også til at kravet til identifikasjon av innsynsgjenstand er strengere etter straffeprosessloven enn etter offentleglova.

I denne sammenheng viser ombudet til sin uttalelse 27. mai 2021 (SOM-2020-4920), hvor ombudet uttalte at både veiledningsplikten og prinsippet om at en avgjørelse skal være tilstrekkelig utredet, tilsier at påtalemyndigheten ved behandling av krav om innsyn i straffesaksdokumenter, setter seg i stand til å foreta en forsvarlig vurdering av om vilkårene for å innvilge eller avslå innsyn er oppfylt. I sitt svar til ombudet skrev Riksadvokaten at krav om utskrift eller innsyn muligens oftere skulle ha vært fulgt opp med anmodninger om en nærmere redegjørelse for hvilken form for innsyn som kreves, hvilke dokumenter det kreves innsyn i og hvilken rettslig interesse vedkommende mener å ha i de enkelte dokument. Ombudet konkluderte med at det var behov for føringer og klargjøringer for påtalemyndighetens behandling av innsynssaker, særlig av påtalemyndighetens veiledningsplikt, utredningsplikt og begrunnelsesplikt.

Ombudet er derfor positiv til at det foreslås en lovfestet begrunnelsesplikt i § 29 h og at § 29 g gir noe veiledning om fremgangsmåten i innsynssaker, men ombudet savner en nærmere omtale av påtalemyndighetens veilednings- og utredningsplikt når innsynskrav vurderes avslått fordi de ikke er tilstrekkelig begrunnet eller presise.

Hanne Harlem
sivilombud

Dette brevet er godkjent etter gjeldende interne rutiner, og har derfor ikke håndskrevet underskrift.